

Ši informacijos suvestinė parengta kartu su *ES notariatų taryba (CNUCE)*.

1 Kaip išdėstoma paskutinė valia dėl turto palikimo (testamentu, bendruoju testamentu, paveldėjimo susitarimu)?

Paskutinę valią dėl turto palikimo galima pareikšti tik sudarant testamentą. Draudžiama sudaryti bendruosius testamentus ir susitarimus dėl paveldėjimo ateityje.

Testamentinę valią galima pareikšti:

paskiriant įpėdinį, kuriam testatorius palieka visą palikimą arba jo dalį nenurodydamas konkretaus palikimo turto, arba nustatant testamentinę išskirtinę, kurioje testatorius valią pareiškia dėl konkretaus palikimo turto.

2 Ar paskutinė valia turi būti registruojama, ir jeigu taip, koku būdu?

Testamentų registruoti nereikia, nepaisant jų sudarymo formos.

Jeigu sudaromas oficialus testamentas, t. y. notarinio akto forma parengtas testamentas, notaras privalo po testatoriaus mirties duomenis apie testamentą perkelti iš paskutinės valios ir testamentų registro į *inter vivos* sandorių registrą ir įregistruoti perdavimo liudijimą.

Jeigu testamentas surašomas ranka, t. y. jis sudaromas asmeniškai, po testatoriaus mirties jį būtina įteikti notarui, kad jis, viešai paskelbdamas apie testamentą, galėtų įsitikinti, kad testamentas turi teisinę galią, ir tuomet jį įregistruoti.

3 Ar taikomi laisvės išreikšti paskutinę valią dėl turto palikimo apribojimai (pvz., privalomoji palikimo dalis)?

Testatorius gali teisėtai pareikšti valią dėl viso savo palikimo. Jo sutuoktinis, vaikai ir jų palikuonys ir (jeigu nėra vaikų) tėvai turi teisę į privalomąją palikimo dalį, kurią sudaro minimali jiems skirta palikimo dalis, tačiau testamentas, kuriame nepaisoma šios teisės, vis tiek galioja ir gali būti vykdomas, jeigu jo neginčija nė vienas iš pirmiau nurodytų įpėdinių. Jeigu testamentas neginčijamas arba jeigu nustatoma, kad bet kokia ginčijimo procedūra yra nepagrįsta, testamentas toliau besąlygiškai galioja ir gali būti vykdomas.

4 Jei paskutinė valia dėl turto palikimo neišreikšta, kas yra paveldėtojas ir kiek turto paveldi?

Jeigu testamento nėra, taikomos Civilinio kodekso paveldėjimo pagal įstatymą taisyklės. Gali būti atveju, kai testamentas yra, tačiau jame valia pareikšta tik dėl dalies palikimo; tokiu atveju likusiai palikimo daliai paveldėjimo pagal įstatymą taisyklės taikomos kartu su taisyklėmis, kuriomis reglamentuojamas paveldėjimas pagal įstatymą. Pagal įstatymą paveldi šie asmenys: sutuoktinis, vaikai, tėvai, broliai bei seserys ir giminaičiai iki šeštos eilės. Paveldimo palikimo dalys priklauso nuo to, kuris iš pirmiau išvardytų asmenų iš tikrųjų yra gyvas. Jeigu yra vaikų, abu tėvai, broliai, seserys ir tolimesni giminaičiai nepaveldi.

5 Kokia institucija kompetentinga:

5.1 Spręsti paveldėjimo klausimus?

5.2 Priimti pareiškimą dėl paveldėjimo atsisakymo arba priėmimo?

5.3 Priimti pareiškimą dėl testamentinės išskirtinės priėmimo arba atsisakymo?

5.4 Priimti pareiškimą dėl privalomosios palikimo dalies priėmimo arba atsisakymo?

Palikimas įpėdiniui pereina remiantis palikimo priėmimu, o testamentinė išskirtinė, jeigu jos neatsisakoma, pereina automatiškai. Palikimo negalima priimti iš dalies, be to, priėmimas gali būti aiškus (padarant atitinkamą pareiškimą) arba numanomas (taip būna tuomet, kai įpėdinis atlieka veiksmą, kurio nebūtų galima atlikti, jeigu tas asmuo nebūtų įpėdinis, pvz., paveldėto turto pardavimas). Palikimas priimamas arba jo atsisakoma notaro arba kompetentingo teismo, kuris turi jurisdikciją pagal palikimo bylos iškėlimo vietą, pareigūno akivaizdoje padarius pareiškimą. Tos pačios taisyklės taikomos įpėdiniams, kuriems priklauso privalomoji palikimo dalis ir kurie gali priimti tik privalomąją palikimo dalį arba tik jos atsisakyti. Tačiau tokie įpėdiniai gali atsisakyti savo teisių į privalomąją palikimo dalį tais atvejais, kai tai daliai buvo padaryta žala. Jeigu įpėdiniui, kuriam priklauso privalomoji palikimo dalis, atsisakyta palikti palikimą arba jam skirtoji palikimo dalis yra mažesnė nei privalomoji palikimo dalis, jis gali pareikšti ieškinį tik siekdamas patvirtinti teisę gauti privalomąją palikimo dalį.

6 Trumpai aprašykite nacionalinės teisės procedūrą, pagal kurią sprendžiami paveldėjimo klausimai, įskaitant turto realizavimo ir padalijimo klausimus (taip pat nurodykite, ar paveldėjimo procedūrą turi pradėti teismas ar kita kompetentinga institucija, ar ji pradeda automatiškai).

Bendra procedūra įstatyme nenumatyta.

Palikimas atsiranda mirus testatoriui. Atsižvelgiant į mirties datą ir remiantis testamentu arba taikytinos teisės taisyklėmis, nustatomi įpėdiniais arba testamentinės išskirtinės gavėjais paskirti asmenys. Tuomet šie asmenys turi pareigą imtis reikalingų veiksmų, kad padarytų pareiškimus dėl palikimo priėmimo arba atsisakymo; paskui remiantis šiais pareiškimais nustatoma, kokie asmenys ir kokiomis dalimis paveldi palikimą.

Jeigu yra keletas bendrasavininkų, kiekvienas iš jų turi teisę prašyti padalyti palikimą sudarant sutartį arba pateikiant prašymą bendrosios kompetencijos civiliniams teismams, kad šie priimtų sprendimą dėl palikimo padalijimo.

7 Kaip ir kada asmuo tampa įpėdiniu ir testamentinės išskirtinės gavėju?

Testamentinės išskirtinės gavėjams jų statusas suteikiamas automatiškai, išskyrus atvejus, kai jie atsisako palikimo. Savo statusą jie įgyja padarydami aiškų pareiškimą dėl palikimo priėmimo arba atlikdami veiksmą, kuriuo, kaip numanoma, priėmė palikimą. Įpėdiniais paskirti asmenys, kurie disponuoja palikimu, įpėdiniais tampa automatiškai praėjus trims mėnesiams nuo palikimo atsiradimo dienos.

Aiškus pareiškimas dėl palikimo priėmimo, kuris turi būti padaromas per dešimt metų nuo palikimo atsiradimo dienos, gali būti pareikštas be išlygų arba palikimas gali būti priimamas pagal apyrašą siekiant apriboti atsakomybę už palikėjo skolas.

Neveiksniūs nepilnamečiai ir kiti asmenys jiems tenkantį palikimą turi priimti aiškiai ir pagal apyrašą.

Palikimo arba testamentinės išskirtinės priėmimo padariniai galioja atgaline data iki palikimo atsiradimo dienos.

8 Ar įpėdiniai atsako už mirusiojo skolas, ir jei taip, kokiomis sąlygomis?

Įpėdiniai atsako už visas palikėjo skolas proporcingai atitinkamų jų palikimo dalių vertei. Priešingai, testamentinės išskirtinės gavėjai neatsako už šias skolas.

Be išlygų palikimą priėmęs įpėdinis turi neribotą asmeninę atsakomybę už palikėjo skolas, todėl atsako net ir tais atvejais, kai skolos viršija paveldėto turto vertę.

Jeigu palikimas priimamas pagal apyrašą, įpėdinis atsako už mirusiojo skolas neviršijant paveldėto turto vertės.

Jeigu palikimas buvo priimtas pagal apyrašą, būtina parengti ataskaitą, kurioje aprašomas visas palikimo turtas ir įsipareigojimai ir nurodoma jų vertė: įpėdinis privalo gauti teismų leidimą, kad galėtų imtis kokių nors su paveldėtu turto susijusių veiksmų, ir šis leidimas suteikiamas tik jeigu atitinkami veiksmai neprieštarauja palikimo kreditorių interesams.

9 Kokių dokumentų ir (arba) informacijos paprastai reikalaujama registruojant nekilnojamąjį turtą?

Įpėdiniai ir testamentinės išskirtinės gavėjai turi pateikti mokesčių institucijoms paveldėjimo teisės liudijimą, kuriame nurodoma informacija apie visą paveldėtą turtą, įskaitant nekilnojamąjį turtą, ir atitinkami duomenys iš žemės kadastro. Paveldėjimo teisės liudijimo kopija naudojama perduodant žemės kadastro įrašus, taigi ir registruojant bet kokį įpėdinių arba testamentinės išskirtinės gavėjų, kurie yra naujieji turto savininkai, turtą.

Procedūra, kuri turi būti taikoma darant įrašą apie įpėdinių arba testamentinės išskirtinės gavėjų paveldėto turto įsigijimą turto registre, abiem atvejais yra skirtinga. Įrašas apie testamentinės išskirtinės gavėjo įgytą nuosavybę daromas remiantis testamentu, kuriame nurodyta tokia testamentinė išskirtinė, kopija. Įrašas apie įpėdinio įgytą nuosavybę daromas remiantis pareiškimu dėl palikimo priėmimo arba veiksmu, kuriuo, kaip numanoma, priimamas palikimas.

9.1 Ar administratorius skiriamas privalomai arba privalomai to paprašius? Jei jis skiriamas privalomai arba privalomai to paprašius, kokių veiksmų tam reikia imtis?

Administratoriaus paskirti nebūtina.

Bet kuris testamentą sudarantis asmuo gali nurodyti testamentu vykdytoją, kuris turi pareigą administruoti turtą tik tiek, kiek to reikia paskirtoms pareigoms įvykdyti.

Įstatyme nurodomi asmenys, kurie turi pareigą administruoti palikimą, jeigu įpėdiniai neturi veiksnumo.

Jeigu vienas iš įpėdinių paskirtų asmenų priima palikimą, teismo galima prašyti paskirti nepriimto palikimo saugotoją, kuris administruoja palikimo turtą, kol padaromas pradinis pareiškimas dėl palikimo priėmimo, ir nuo šio momento saugotojo pareigos automatiškai pasibaigia.

9.2 Kas įgaliotas vykdyti mirusiojo paskutinę valią ir (arba) administruoti turtą?

Jeigu testamentinės išskirtinės gavėjas tikisi, kad įpėdiniai imsis veiksmų, būtent šie asmenys yra atsakingi už testamentu nuostatų vykdymą.

Testatorius gali įvardyti testamentu vykdytoją, kuris tuomet turi pareigą užtikrinti, kad būtų laikomasi testamentu nuostatų.

Palikimo turtą administruoja pavieniai asmenys, iš kurių reikalaujama vykdyti testamentu nuostatas, kol jos bus galutinai įvykdytos.

9.3 Kokie yra administratorių įgaliojimai?

Paprastai administratoriai turi tik įprastus valdymo įgaliojimus, padedančius apsaugoti turtą ir jo vertę. Su turto disponavimu arba išimtinu administravimu susijusiems veiksams atlikti būtina gauti teismo leidimą.

10 Kokie dokumentai vykdam paveldėjimo procedūrą ar ją užbaigus pagal nacionalinę teisę paprastai išduodami paveldėtojų statusui ir teisėms patvirtinti? Ar jie turi konkrečią įrodomąją galią?

Savivaldybė, kurioje gimė arba gyveno palikėjas, išduoda mirties liudijimą, mirčių registro nuorašą ir šeiminės padėties liudijimą, kuriuose pateikiama informacija, susijusi su asmens mirtimi, asmens duomenimis ir šeimos ryšiais.

Įpėdinio arba testamentinės išskirtinės gavėjo statusas nepatvirtinamas jokių valdžios institucijos išduodamu dokumentu.

Bet kuris asmuo, norintis patvirtinti savo, kaip įpėdinio arba testamentinės išskirtinės gavėjo, statusą, gali pateikti notaro patvirtintą dokumentą, kuriame notaro akivaizdoje du palikimu nesuinteresuoti liudytojai padaro pareiškimą, o už melagingus parodymus jiems gresia baudžiamoji atsakomybė. Valdžios institucijos vietoj notaro patvirtinto dokumento taip pat priima pareiškimą, kurį padaro atitinkamas asmuo; šiuo atveju už melagingą pareiškimą tokiam asmeniui taip pat gresia baudžiamoji atsakomybė.

Paskutinis naujinimas: 28/10/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.